

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ausführliche Schwedische Grammatik

Dieterich, Udo Waldemar

Stockholm [u.a.], 1840

Om Walter Scott. Ur: Litteratur-Bladet, E. G. Geijer.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62596)

ej med allvarlig verksamhet upprätthåller sig sjelf. Lättjan förstör hos söderns eldiga naturer, genom utbrott af våldsamma oordningar: i norden långsammare, säkrare, eländigare, och är egentligen den nesliga strådöd, för hvilken våra förfäder både sina gudar bevara sig. Denna inre dvala är under vår hårda himmel en lätt undfången sjukdom, som döfvar alla högre förmögenheter, och under hvilken den inneburna oron i det nordiska lynnet blott yttrar sig i ett famlande efter sken, en förlust på allt begrepp om väsende, en deraf följande afund för yttre företräden, och en inbördes söndring, till hvilken dessutom det nordiska lynnet både genom sina fel och sina dygder är benäget. Derföre hörer ock allt hvad som väcker, förenar och sammantränger de i djupet hvilande moraliska krafterna — såsom en strängt rättvis, en kraftfull, sammanhållande borgerlig ordning — egentligen till nordens helsa. — Så tyckes hos människan samma motsägelse framträda emellan kraftyttring och hvila, liflighet och tröghet, som visar sig i den nordiska naturen: en motsägelse som dock mildras och öfvervinnes genom ett naturligen allvarligt och genomträngande förstånd, en djup, men liksom tankekraften, helst inom sig sluten, känsla, framför allt, genom ett sinne, som är mäktigt af stora uppoffringar, i afgörande ögonblick aldrig känner fruktan, och lätt höjer sig öfver det förgängliga. Denna tapperhet, i ordets bästa bemärkelse, har varit vårt folks ädlaste arfvedel, är den gedigna metall i själen, hvilken ur olyckornas slipning alltid framgått lika hvass och ren.

*Om Walter Scott. Ur: Litteratur-Bladet,
af E. G. Geijer.*

Betraktar man Walter Scotts ödmjuka, anspråkslösa, ihållande, men dunkla professionella verksamhet såsom jurist, tills i hans 34:de år, af en tillfällig anledning, det första försökta större poemet: the Lay of the last Minstrel, öfverraskade världen och honom sjelf — redan hvad man kallar en rangerad man

och familjefader — med en framgång, som i Engelska litteraturen, sedan Dryden, ej haft sin like, och snart vida öfverträffade denna, så påminner man sig den liknelse, hvarmed Gøethe slutar Wilhelm Meister — om "Saul Kis son, som gick ut att söka sin faders åsninnor och fann ett konungarike." — Och likväl skulle ej den visast uttänkta plan kunnat bättre uppfostra Walter Scott till allt hvad han var och blef. Hans tidiga kärlek till sitt lands minnen hade varit den osynliga genius, som ledsagat honom, och allt bidrog att gifva detta minne-lif kraften och saften af ett närvarande. Dessa minnen, ursprungligen och företrädesvis hemtade ej ur böcker, utan ur deras lefvande källa under upprepade resor och vandringar, företagna stundom för angelägenheter, stundom för nöje, inom Skottland, serdeles i dess dittills minst kända trakter, såsom Gränsmarkerna och Högländerna, — hans eget landtliga lif och hem under en stor del af året, hans kärlek för fria luften, för jagten, fisket, trädplantering, och det umgänge han ständigt förde med folket, hans rena älskvärda förhållanden såsom familjefader, husbonde, granne, vän (ingen har haft varmare vänner), äfven hans historiska, antiqvariska och legala studier, allt detta sammantaget, länge, djupt verkande i en sådan själ, bildade en verklig grund, som ingen ägt renare och rikare, för en poesi, hvilken med ens i mognadens stund, vid en blid solblick, slog i blomma. Ett evigtänkvärdigt exempel, att poesien ej hemtas ur luften, utan är ett lif, och måste lefvas! — Förgäfvets bemödar sig blotta inbildningskraften att dölja denna brist, — der den finnes. Först rot, så blomma! — först en man, så en poet! — Hvarföre har eljest den mest nationella skald, såsom Walter Scott, blifvit ibland de mest universella? — Sådant visar, ur hvilken grund de träd i poesiens lustgård vaxa, som beskugga och svalka jorden. Denna grund är de domestika affektionerna, vänskapen, fosterlandskänslan, religionen. Dessa, på en gång de enfaldigaste och allmännaste, menliga motiver äro, om man rätt ser till, den rena, kraftfulla näringen för den skalds beundransvärda bildningsgäf-

va, som nu sysselsätter oss, och har varit de store skalders enkla kost före honom.

Det nämnda poemet var ej det första, hvaremed Walter Scott uppträdde, men det första som gjorde hans rykte. — Bristande i klassisk lärdom hade han deremot småningom förvärfvat sig en temligen vidsträckt kännedom af de moderna språken. Han läste Fransyska, Italienska, Spanska, och lade dertill efter sitt tjugonde år den då för tiden i England och Skottland sällsynta kännedomen af det Tyska. Bürger och Goethe voro närslägtade snillen, som träffade honom, — källådror för det underbara och romantiska, sedermera nästan öfvertäckta af tusende härmares grumliga rännilar, under det ett lyckligt öde gaf den Skottske, ännu med sig sjelf obekante, skalden, en sen, men frisk, dryck ur sjelfva källan. — En Engelsk öfversättning af Bürgers Leonore, som han hörde läsas, gjorde på honom så stort intryck, att han ej gaf sig ro innan han fick originalet, hvilket han genast öfversatte och lade dertill en öfversättning af samma poets Vilde Jägare. Dessa stycken trycktes tillsammans utan hans namn, i Edinburgh 1796. — "Hvad tyckes! Walter Scott blir poet," skriver en af hans qvinliga bekanta vid samma tid. — De nämnda balladerna och några egna försök i samma slag gjorde honom bekant med Lewis, en för dagen genom sin roman Munken mycket firad författare, hvilken 1799 befordrade Scotts öfversättning af Goethes Götz von Berlichingen till trycket. — Ingendera väckte synnerlig uppmärksamhet. Äfven hans samling af de Skottska gränsmarkernas sånger (Minstrelsy of the Scottish Border), hvaraf tvenne delar utkommo 1802 och den tredje följande året, gjorde, ehuru flera ädla prof af hans egen skaldeförmåga redan här förekomma, honom blott bekant inom vissa kretsar, och ända till 1804 var Walter Scott ett namn utan klang i den större och allmännare litteraturen.

Det finnes en naturlig poesi, — våren, ungdomen — på jorden. Den är skön och rörande. Likväl är den ej den rätta. Den rätta blir ej alltid gammal, men kan blifva det, förer sin egen vår genom många vårar, vexer och blir ung, ja yngre, så

länge mänskliga förmögenheterna sammanhålla, och löser slutligen mildt sitt eget fängelse.

Den sista skaldesången (the Lay of the last Minstrel) så kallad, emedan den lägges i munnen på en af dessa skalder, som fordom hörde till en Skottsk stamchefs hushåll — uppkom af den tillfälliga anledning, att Walter Scotts patronessa, Hertiginnan af Buccleuch, bad honom poetiskt behandla en i orten gängse folksaga om en dverg. Deraf den demoniska dvärgen i poemet, som stött många, men är lånad af en verklig tradition. För öfrigt kristalliserade sig med ens om denna tråd, i oregelbundna, underbara former, alla de länge och långsamt samlade rika elementerna af Walter Scotts poesi. — Hans forntidsminnen, hans barndomsminnen, hans ridderlighet, hans naturkärlek, hans skaldekärlek, hans ungdomskärlek, en ur hjertat strömmande mäktig lyrik, förenad med hans episka förmåga att skildra menniskor, seder, jord och himmel i deras egnaste lokala färger, allt detta bryter här fram uti och omkring en enkel gammal riddare- och röfvare-historia, på Englands och Skottlands gränsmärker, der scenen är den landtliga af hans första år, hjeltarne tillhöra hans egen stam — frambryter, säger jag, liksom det friskaste källsprång ur hans hemlands klippor, och bildar en tafla, der förr och nu, dikt och verklighet äro så med hvarandra blandade, att, hvad ock må sägas om den trollkonst, som i händelsen spelar en så stor roll, man åtminstone måste tro på skaldens egen. — Oregelbundet och hårdt, på en gång underligt hopadt och afbrutet, förefaller vid första läsningen det hela. Det är, som om skummet af poesiens störtande våg förvirrade anblicken. Men solstrålen målar tusende regnbågar i dess perlande droppar, och man ser slutligen genom dem in i ett underbart, magiskt belyst landskap. Det var som om en ström af frisk landtlig luft hade brutit in i den förkonstlade poesiens studerkamrar och salonger. Också var första verkan ett allmänt rop af förundran — dernäst ett rop af förfriskande nöje. Alla det stora societets-hospitalets bleka innevånare störtade till dörren att inandas det; utan att fråga efter de kritiska doktorer-

nas varningar för förkylning och vinkar om att frisk luft fanns nog, då de försigtigt anbragt ventiler i hospitalsvåningen. Mot både språket, i hvilket tusende förgättna landtliga blomster från den gamla romansens och balladens gröna ängar, som man aldrig sett i någon fönsterkruka, och mot planen, som ej var någon plan utan ett bergigt landskap, gjorde kammarparnassens väktare de allvarsammaste och grundligaste invändningar. Det blef dervid. Den läsande allmänheten var förtjust. —

Kapellet.

(Ur: Törnrosens Bok, af C. J. L. Almquist, 10:de B.)

Psalmen var slut, och predikanten gick för altaret att börja gudstjensten. Han fann handboken der redan uppslagen åt sig, gjorde den inledande bönen, och vände sig derefter med boken i handen till församlingen. I början litet darrande, men snart med stadig, full och skön röst uppläste han ur boken de föreskrifna heliga orden.

Under det han läste, såg han emellanåt upp på dem han hade emot sig i bänkarne, och som han läste för. Hvilka såg han? Voro de desamma.

Samma knotiga, bleka anleten, men ögonen tindrande, och alla hufvuden till hälften framräckta med spänd uppmärksamhet. "Hvad har icke redan psalmen utträttat? Guds anda är med oss!" tänkte han vid altaret, hans mod stärktes och han föreläste med allt stadigare, högre och kraftfullare röst ur handboken.

"Jag fattig, syndig menniska, som i synd både afflad och född är, och jemväl sedan i alla mina lifsdagar — — —" Aldrig hade han uppläst dessa ord så som i dag; han sjönk på knä öfver altarpallen, het af en ny känsla. Den bräckliga knäböjande synden hade han öfverallt framför sig. Det ljusnade rundt omkring honom i den lilla låga, dystra kyrkan: hans egna öron